

Innhold

Kapittel 1: Innledning: Hva slags historie?	13
Hva er globalhistorie?	13
Hvordan så verden ut i 1750?	17
Hva er nytt?	18
Tematisk eller regional fordypning? Eller begge deler?	22
Historie eller historier?	25
Kapittel 2: På vei mot industrisamfunnet	27
Revolusjon eller prosess?	28
Det daglige brød.	31
Der fartøy flyte kan: Storbritannia som verdensmakt	34
Det atlantiske systemet	36
Konsumerisme og «den industriøse revolusjonen»	39
Et demokratisk og markedsliberalt samfunn?	41
Inn i maskinalderen	43
Opp med dampen	47
På bred front.	49
Kullalder og nye transportmidler	50
Markeder og råvarer	52
Institusjoner, kapital og organisering.	55
Hvor kom de gode ideene fra?	57
Arbeid og levekår	60
Sosiale forskjeller og et nytt klassesamfunn.	63
Kapittel 3: Europa i revolusjon og krig (1750–1815)	65
De gamle regimene	66
Adel og geistlighet	67
Den store tredjestanden.	69

Et sammenfall av kriser	72
På vei mot revolusjon	74
Stendersamfunnet foran undergangen	76
Grunnlov og folkesuverenitet	78
Frihet, likhet og brorskap?	79
Jakobinere og sanskulotter	81
Krig, republikk og misnøye	83
Den store terroren	85
Robespierres fall	88
Reaksjonsperioden under Direktoret	90
Et regime i oppløsning	92
Nye kriger og nye grenser	95
Lovverk, statsadministrasjon og kirkeforlik	96
Gamle og nye konflikter	98
Omorganiseringen av Europa	101
Krigen på den iberiske halvøya	103
Det katastrofale felttoget	105
Napoleon-epokens sluttspill	107
Kapittel 4: Europa fra reaksjon til folkevår (1815–1850)	110
Wienerkongressen og det europeiske stormaktsspillet	110
Restorasjonen og «den hellige alliansen»	113
Den russiske kjempem	115
Julirevolusjonen i Paris	116
Nasjonale opprør	117
Kampen mot slaveriet	119
Politiske dragkamper i Storbritannia	121
«The hungry forties»	124
1848: den europeiske revolusjonsvåren	125
Konstitusjonelle reformer	127
Det nasjonale spørsmålet	129
Det store tilbakeslaget	130
Kapittel 5: Europa: Mennesker, nasjoner og samfunn (1850–1900)	133
Befolkning, produksjon og miljø	134
Kosthold og jordbruk	136

Den andre industrielle revolusjonen	137
Jern, stål og transport	138
Teknologi og vitenskap	140
Fra kull til olje og elektrisitet	141
Urbanisering og miljø	144
Vitenskap om mennesker og samfunn.....	147
Nasjonalisme og konflikter	150
Krimkrigen	152
Nasjonalisme som kitt: Italia.....	154
Nasjonalisme gjennom jern og blod: Tyskland	156
Nasjonalisme som dynamitt: det russiske og det habsburgske riket	159
Storbritannia: partier, bevegelser og kvinnekamp	162
Arbeiderklasse og fagforeninger	164
En offentlig og en privat sfære?	166
Utdanning, kvinnebevegelser og feminisme	167
«Det irske spørsmålet»	169
Tyskland: industriell stormakt med autoritært styre	170
Langt fram til demokrati	171
Arbeiderbevegelse med sosialistisk ideologi	173
Den internasjonale arbeiderbevegelsen	174
Høyrenasjonalisme, antisemittisme og militarisme	174
Frankrike: fra keiserdømme til republikk.....	176
Russland: reformer, reaksjon og industrialisering	179
De store reformene	182
Befolkningsvekst og industrialisering.....	184
Undertrykking og opposisjon.....	185
 Kapittel 6: Den nye imperialismen	 188
Handel over landegrensene	189
Kapital og investeringer.....	190
Kommunikasjoner kloden rundt	191
Jorda rundt på 80 dager.....	194
Skyggearealer og grenseløs mat	194
Demografisk imperialismen	195
Et globalt arbeidsmarked.....	198
Felles oppgang og nedgang.....	199

«Det britiske verdenssystemet»	200
En egen «anglo-verden»?	202
En britisk verden?	205
Den franske utfordringen	205
Kappløp og rivalisering	208
Råvarer, markeder og investeringer	210
Tre klassiske imperialismeteorier	211
Dampskip, våpen og medisiner	212
Forestillingen om europeisk overlegenhet	214
Rasisme og europeisk identitet	216
Sosialimperialisme som ideologi	218
Tidslinje kap. 1–6	220
Kapittel 7: USA: Den nye stormakten	221
Kolonisering, urfolk og slaver	221
Kolonistyre og politisk misnøye	223
Skatt og protester	225
Uavhengighetserklæring og frigjøringskrig	226
Hva slags stat og grunnlov?	229
Økonomisk konsolidering og ny krig	231
Ekspanasjon i alle retninger	232
Krigen mot Mexico	236
Både bomull og industri	237
Den amerikanske borgerkrigen	240
Afroamerikanere: Hva slags frihet?	242
Veien mot vest	244
En industriell stormakt	247
Mektige storselskaper	250
Masseinnvandring og urbanisering	251
Hvorfor ikke sosialisme?	253
Hvem skal eie og bruke naturen?	255
Kamp for stemmerett og reformer	257
Imperialisme i nærområdene	259
På vei mot Asia	261
Hvor eksepsjonell er «American exceptionalism»?	263

Kapittel 8: Latin-Amerika: Kolonialisme, frigjøringskamp og selvstendighet	265
Erobring og kolonisering	265
Brasil under portugisisk styre	266
Slaver, sukker og sykdommer i Karibia	267
Hvordan så kolonisamfunnene ut?	269
På vei mot selvstendighet	271
Slaveopprør og uavhengighet på Haiti	274
Mexico blir selvstendig	276
Uavhengighetskampen sprer seg	279
Nye nasjoner	280
Selvstendighet og monarki i Brasil	284
Revolusjon eller konstitusjon?	285
Politisk uro og økonomiske problemer	287
Vekst uten utvikling	288
«Den andre erobringen»	290
Befolkningsvekst, innvandring og urbanisering	292
Kamp om samfunnsmakten i Mexico	294
Brasil: slaver, gummi og kaffe	296
Den mektige naboen i nord	298
Den atlantiske revolusjonen	299
Tidslinje kap. 7-8	301
 Kapittel 9: Afrika: Fra slavehandel til kolonisering	 302
Forskjellige former for slavehandel	302
Den atlantiske slavehandelen	304
Elfenbein og slaver i det østlige Afrika	306
Sterkere stater og mer ulikhet	307
Slavehandelens demografiske virkninger	310
Slaveri og rasisme	311
Fra slavehandel til kolonisering	312
Islamsk vekkelse og nye riker	313
Kolonisering og raseskille i sør	315
Zuluekspansjon og nye stater	317
Det nye kappløpet	318
Kolonisering fra nord	322
Hvit makt i det sørlige Afrika	324

Gull, krig og en ny stat	325
Fra kysten til innlandet	327
Afrikansk motstand og tilpasning	329
Okkupasjon og miljøkrise	331
Statsbygging under fremmedstyre	333
Tre kolonimodeller	335
Menn og kvinner	337
Kapittel 10: Det osmanske imperiet: Kampen om å overleve	339
Religiøst og språklig mangfold	339
Europeisk motoffensiv og svekket nasjonalstat	342
I utkanten av verdensøkonomien	345
Reformforsøk under Selim 3 og Mahmud 2	347
Muhammad Ali og utfordringen fra Egypt	348
Et eget arabisk rike?	350
Den greske frigjøringskampen	351
Tanzimat-perioden	353
En ny rolle for staten	354
Økonomiske avtaler og tapt suverenitet	355
Kriser og autoritær motreaksjon	358
Ut av Balkan	360
Sultan eller kalif?	362
Strategier for å overleve	363
Kapittel 11: India: Fra moguldynasti til imperiets kronjuvel	366
Det mektige mogulimperiet	367
På vei mot oppløsning	369
Fra handelsselskap til territorialmakt	371
Hva slags styre?	374
Jord og makt	377
1857: Mytteri eller nasjonal frigjøringskamp?	380
Imperiets kronjuvel	381
Eksportrettet jordbruk og avskoging	383
Krise i tekstilnæringen	385
India i verdensøkonomien	386
Fattig og rik i samme land	389
Slik ble India en del av «den tredje verden»	390

Nasjonale, religiøse og sosiale bevegelser	391
Kapittel 12: Kina: Det siste keiserdømmet	394
Fremmedstyre med kinesisk ansikt	394
Jordbruk og befolkningsvekst	398
Likheter og forskjeller	401
Gullalderen mot slutten?	403
Utenrikshandel i kontrollerte former	405
Opiumssalg og opiumskriger	407
Nye ydmykelser	409
Den store Taiping-revolusjonen	410
Maktbalansen blir forrykket	412
Reformforsøk og nye kriser	414
Reformforsøket som ble slått tilbake	417
Den store hungersnøden	418
«Bokseropprøret» og ny krig	420
Keiserdømmets fall	422
Kapittel 13: Japan: Politisk omveltning og økonomisk utvikling	424
Tokugawa-perioden	424
Bønder og samuraier	428
Handel, kjøpmenn og banker	429
Åpning under press	431
Et regime foran undergangen	433
Fra restaurasjon til revolusjon	436
Oligarki eller demokrati?	439
«Gjør landet rikt og hæren sterk!»	441
Høye skatter og gode valutainntekter	443
Utdanning og nasjonalisme	446
En ny imperialistmakt	447
Kapittel 14: Inn i et nytt århundre	450
En verden på utstilling	450
En lys framtid?	451
Det moderne og det primitive	452
Hegemoni og rivalisering	454
Mennesket i naturen	457

Befolkningsvekst og urbanisering	460
Mat og makt	461
Demokrati og sosiale bevegelser	463
Globaliseringens vinnere og tapere	466
Ulike forklaringer på ulikhet	469
Ingen enkle svar	471
Grenser for makt	473
Tidslinje kap. 9–14	476
 Figurer og tabeller	 477
 Litteraturliste	 483
Personregister	512
 Karter	
1. Atlantisk økonomi 1450–1750	37
2. Den industrielle revolusjonen i Europa 1815–1870	45
3. Europa under napoleonskrigene, 1812	104
4. Europa etter Wienerkongressen, 1815	112
5. Europa 1871	158
6. Russland i 1914	181
7. Global migrasjon 1650–1940	196
8. Imperialistisk ekspansjon i Asia	207
9. USA: erobring og ekspansjon	234
10. Latin-Amerikas nye stater	283
11. Afrika i 1914	320
12. Osmansrikets nedgang 1800–1914	340
13. Britisk erobring i India 1750–1860	372
14. Qing-riket i Kina	396
15. Japan 1868–1914	427